

Ὁ Ἱερὸς Ναός

(Α' μέρος)

α) Τὶ εἶναι.

Ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὸς Ναός, ὁ ὁποῖος καλεῖται καὶ Ἱερὸς Ναὸς ἢ Ἅγιος Ναὸς ἢ ἀπλᾶ Ναός, εἶναι ὁ Οἶκος (δηλ. ἡ κατοικία) τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ. Κι αὐτὸ, διότι μέσα σ' αὐτὸν λα-τρεύεται ὁ Θεός. Συνήθως τὸν ὀνομάζουμε καὶ Ἐκκλησία. Ἡ λέξη Ἐκκλησία ὅμως σημαίνει συνάθροιση προσώπων. Τὴν χρησιμοποιούμε γιὰ νὰ δείξουμε τὸ σύνολο ὅλων τῶν πιστῶν ἢ τῶν πιστῶν ἐνὸς τόπου.

Στὸ Ναὸ τελοῦνται οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες καὶ τὰ Ἱερὰ Μυστήρια. Ἐπίσης μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὁ ἅγιος αὐτὸς χώρος καὶ γιὰ τὴν κατήχηση τῶν πιστῶν. Τὸ συνηθέστερο Μυστήριον ποὺ τελεῖται στὸ Ναό, εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία. Κάθε φορὰ ποὺ γίνεται Θεία Λειτουργία ἐπαναλαμβάνεται καὶ τὸ μέγα τοῦτο Μυστήριον τῆς ἀναίμακ-της θυσίας, ἡ Θεία Εὐχαριστία.

Λέγει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, πὼς ἔφτιαξε ὁ Θεὸς τοὺς Ναοὺς, σὲ πόλεις καὶ χωριά, γιὰ νὰ ξε-κουράζονται οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὶς βιοτικὲς μέριμνες. Ἰδιαιτέρως τονίζει ὅμως, πὼς οἱ πιστοὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τους στὸν Ἐκκλησιασμό καὶ τὴ Θεία Κοινωνία, γιαιτρεύονται ἀπὸ τὶς πληγὲς τους. Γι' αὐτὸ καὶ δίνει στὸ Ναὸ τὸ ὄνομα· «Ἱατρεῖον».

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη (Ἐξ. κε' 7 καὶ με' 8), ὁ Θεὸς δίνει τὴν ἐντολὴ καὶ τὰ σχέδια κατασκευῆς τοῦ πρώτου Ναοῦ, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἦταν φορητός. Ἦταν ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἐπόμενον Ναό, τὸ Ναὸ τοῦ Σολομῶντα (Α' Παραλ. κη' 19).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη, μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντα, ἔχουμε τὸ Ὑπερῶν τῶν Ἀποστό-λων, τὶς κατ' οἶκον Ἐκκλησίες, τὶς Κατακόμβες, μικροὺς Ναοὺς τὴν ἐποχὴ τῶν διωγμῶν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ Ναοὺς μετὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπισήμως, ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τὸ πάνω μέρος τοῦ Ναοῦ συμβολίζει τὰ οὐράνια καὶ τὸ κάτω τὰ γήινα.

β) Τὰ τμήματα τοῦ Ναοῦ.

1). Τὸ Ἅγιο Βῆμα ἢ Ἱερὸ Βῆμα ἢ Θυσιαστήριον ἢ Ἅγια Ἀγίων. Εἶναι τὸ ἱερώτερον μέρος τοῦ Ναοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἄγγελοι «δορυφοροῦσι». Βρίσκεται στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Ναοῦ. Ἐδῶ ἐπιτελεῖται τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Στὸν αὐτὸν εἰσέρχονται μόνον οἱ ἱερωμένοι, δηλαδὴ Ἐπίσκοποι, Ἱερεῖς, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι. Σύμφωνα μὲ τὸν 69ον κανόνα τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἡ εἴσοδος στοὺς μὴ ἱερωμένους ἄνδρες καὶ σὲ ὅλες τὶς γυναῖκες, ὁποιασδήποτε ἡλικίας. Γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸν Ἱερέα, κατόπιν εἰδι-κῆς εὐχῆς ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, ἐξαιροῦνται κάποιοι ἀπὸ τὸν προαναφερθέντα κανόνα, καθὼς καὶ μικρὰ παιδιά.

Στὸ μέσον τοῦ Ἱεροῦ Βήματος δεσπόζει ἡ Ἅγια Τράπεζα, ἀριστερὰ ἢ βορείως ὑπάρχει ἡ Ἅγια ἢ Ἱερὰ Πρόθε-ση καὶ στὴ νότια πλευρὰ τὸ Σκευοφυλάκιον ἢ Διακονικόν.

2). Ὁ κυρίως Ναός. Στὸν κυρίως Ναὸ παραμένει ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, παρακολουθεῖ τὶς Ἀκολουθίες καὶ συμ-μετέχει στὰ Μυστήρια. Ἐδῶ, θὰ βροῦμε, ἐκτὸς τῶν θέσεων τῶν πιστῶν, τὸν Δεσποτικὸν θρόνον, τὸν ἄμβωνα, ἀπ' ὅπου διαβάζει ὁ Διάκονος τὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τὰ δύο ἀναλόγια, δεξιὸ καὶ ἀριστερό, γιὰ τοὺς Ἀναγνώστες καὶ Ἱεροψάλτες.

Τὸ κύριον τμήμα τοῦ Ναοῦ διαχωρίζεται ἀπὸ τὸ Ἱερὸ Βῆμα μὲ τὸ Τέμπλον. Τρεῖς πύλεις ἐπιτρέπουν τὴν πρό-σβαση ἀπὸ τὸν κυρίως Ναὸ στὸ Ἅγιο Βῆμα. Ἡ βόρεια, ἡ νότια καὶ στὸ μέσον ἡ Ὡραία Πύλη, ἡ ὁποία κλείνει μὲ τὰ βημόθυρα καὶ τὸ καταπέτασμα (κουρτίνα). Δεξιὰ ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη καὶ πάνω στὸ Τέμπλον βρίσκεται ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἀριστερὰ ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας ποὺ ἔχει στὰ χέρια τὴν Χριστὸν. Δεξιὰ ἀπὸ τὸν Χριστὸν βρίσκεται ἡ εἰκόνα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἐνῶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν Παναγίαν, συνηθίζεται ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου στὸν ὁποῖον εἶναι ἀφιερωμένος ὁ Ναός. Ἐπίσης εἶναι συνηθισμένο, στὴν βόρεια πύλη νὰ εἰκονίζεται ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ, ἐνῶ στὴν νότια, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ.

3). Ὁ Νάρθηκας. Σήμερα, οἱ περισσότεροι Ναοὶ δὲν ἔχουν Νάρθηκα. Εἶναι ὁ χώρος ποὺ συναντοῦμε μπαί-νοντας στὸν Ναὸ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν κυρίως Ναό. Τὸ δυτικὸν δηλαδὴ τμήμα. Ἀπὸ ἐδῶ παρακολουθοῦσαν οἱ κατηχού-μενοι τὴ Θεία Λειτουργία τοῦ Λόγου, δηλ. τὸ μέρος τῆς Θείας Λειτουργίας, ποὺ μπορούσαν νὰ παρακολουθήσουν οἱ μὴ βαπτισμένοι κατηχούμενοι.

γ) Προετοιμασία εισόδου στο Ναό.

Όταν πρόκειται να κάνουμε κάποια επίσκεψη ή να εισέλθουμε στο χώρο κάποιας έκδηλώσεως, όπως είναι φυσικό και πρέπει, προετοιμαζόμαστε καταλλήλως.

Η είσοδος στον Ίερό Ναό δεν είναι μία απλή επίσκεψη σε κάποιους συνανθρώπους μας, αλλά στον «Οίκο» του Αγίου Τριαδικού Θεού, όπου παρευρίσκονται Άγιοι και Άγγελοι. Η επίγνωση πως ο χώρος τούτος είναι ιερός, είναι χώρος προσευχής και κατανύξεως, Έξομολογήσεως και Θείας Κοινωνίας, μάς «υποχρεώνει» να προετοιμαστούμε ψυχικώς και σωματικώς, με τον πλέον σοβαρό και θεάρεστο τρόπο.

Είναι ανάγκη να έχουμε διάθεση εύλαβείας, εύσεβείας, αγάπης προς τον Θεό και τους Αγίους, προσευχής και παρακλήσεως, και βεβαία πίστη πως θα αποκομίσουμε και θα λάβουμε την εύλογία και την Χάρη του Θεού.

Η έμφανισή μας να είναι καθαρή, σεμνή και να αποδεικνύη σεβασμό και εκτίμηση, και όχι περιφρόνηση προς τον Θεό, την Παναγία και τους Αγίους.

Ο ίδιος ο Θεός στην Παλαιά Διαθήκη (Δευτ. κβ' 5), θεωρεί βδέλυγμα τον άνδρα και την γυναίκα που φορούν ρούχα του άλλου φύλου. Έτσι, δεν είναι επιτρεπτό σε καμία περίπτωση, στον άνδρα να φορά φορέματα και φούστες και στην γυναίκα να φορά παντελόνια. Επίσης απορριπτέα είναι τα διαφανή ρούχα, κοντά παντελόνια και κοντές φούστες, έξωπλάτα και άμάνικα και κάθε είδους έξεζητημένα και προκλητικά ένδύματα και υποδήματα. Όμοίως το βάψιμο μαλλιών, ματιών, φρυδιών, χειλιών, νυχιών, πολύ δε περισσότερο το λεγόμενο τατουάζ, αποτελούν κακίστη προσωπική αυτοπροβολή. Δεν επιτρέπονται πουθενά, πολύ δε περισσότερο όταν πρόκειται να εισέλθουμε, για όποιονδήποτε λόγο σε Ίερό Ναό.

Άς δούμε, πως επιτιμά ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, στο ποίημά του «Κατά γυναικῶν καλλωπιζομένων», τις γυναίκες οι οποίες με άσχημα χρώματα «φέρουν προσωπίον οὐχὶ πρόσωπον».

... Τὴν φυσικὴ ὁμορφιὰ μὴ κρύπτετε μὲ ἀλοιφή,
διότι ἡ τεχνητὴ ὁμορφιὰ εἶναι ντροπὴ καὶ ἀρμόζει μόνο στὶς πόρνες.
Τώρα χρησιμοποιοῦς τὸν καλλωπισμὸ
καὶ ἀργὰ ἔπειτα θὰ κλαῖς τὸ γέλασμα τῆς ὄψης,
ὅταν ὅ,τι ἀπομείνῃ τὸ καταντήση πῖθηκο μὲ ἀμέτρητες ρυτίδες.
Ὅ, τι μηχανεύεσαι γιὰ τοὺς ἄνδρες εἶναι λαγνεῖα.
Εὐθύνη ἔχουν καὶ οἱ ἄνδρες ποὺ συναγωνίζονται
γιὰ τὸ ποῖος θὰ προσφέρῃ τὰ ἀκριβότερα στολίδια·
ἡ γυναίκα ποὺ εἶναι «Χριστοῦ εἰκὼν»,
πρέπει νὰ λάμπῃ ἀπὸ φρόνηση καὶ σεμνότητα.
Ἐκείνη ἡ ὁποία
«ἔρωτος ἐπ' ἀνδράσι κεστὸν ἄγουσα»,
μὲ πόθο δηλ. ἐρωτικὸ τυλίγει τοὺς ἄνδρες,
δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν κακία.
Μοναδικὴ ὁμορφιὰ τῆς γυναίκας εἶναι ἡ φυσικὴ.
Τὸ σῶμα νὰ τὸ ἔχῃς ὅπως δημιουργήθηκε
καὶ μὴ θέλῃς νὰ δείχνῃς διαφορετικὴ ἀπ' ὅ,τι εἶσαι.
Πῶς θὰ παρουσιασθῇς στὰ μαρτύρια καὶ τὸ θυσιαστήριο
μὲ τὸ προσωπεῖο;

(Ερμηνεία σε ἀποσπάσματα ἀπὸ: Ἐπη θεολογικά, Ποίημα ΚΘ' τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων ΕΠΕ 9,372-394.ΒΕΠΕΣ 61,198-208.ΡΓ 37,884-908)

Τὰ στολίδια δὲν ἀλλάζουν τὴν κούφια καὶ γελοῖα ὄψη.
Τί ἀξία ἔχει γιὰ τὸν γάϊδαρο νὰ σηκώνῃ δεκάδες χρυσάφι;
Ὁ γάϊδαρος καὶ βουτηγμένος νὰ εἶναι στὸ χρυσάφι, θὰ γκαρίζη,
πάλι. Οὔτε ἔχει ἀξία ξίφη φτιαγμένα ἀπὸ μολύβι νὰ τὰ κρύβῃς
σὲ ἀσημένιες θήκες, ἀφοῦ εἶναι ἄχρηστα στὸν πόλεμο.
Τέτοιοι εἶναι ὁ θνητὸς ὅταν ξεχωρίζῃ μόνον ἀπ' ἑξω.

(Ερμηνεία σε ἀπόσπασμα ἀπὸ: Ἐπη εἰς ἑτέρους. Ποίημα Δ' τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Παρὰ Νικοβούλου πρὸς τὸν πατέρα. ΕΠΕ 11,76. ΒΕΠΕΣ 62,231 ΡΓ 37,1518).

Πηγές καὶ βοηθήματα :

α). Συμβουλευτικὸ ἐγχειρίδιο Ὁρθόδοξου λατρευτικῆς ζωῆς, πρεσβ. Γεώργιος Καλπούζος.

β). Συμβολὴ στὴ λογικὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, πρεσβ. Γεώργιος Κουγιουμτζόγλου.

γ). Ὁρθόδοξος Ίερός Ναός, Δημητρίου Κόκορη.

δ). Γρηγοριανόν Ταμεῖον, Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Βενεδίκτου Ἱερομ. Ἀγιορείτου.